

'Fortuna's kinderen' door Annejet van der Zijl

Een Trans-Atlantische familiechroniek

Het bijzondere van *Fortuna's kinderen* ligt in de beschrijving van de geschiedenis van de stad Charleston - vanaf het jaar 1818 - een stad in het Zuiden van de Verenigde Staten van Amerika, die volledig afhankelijk was van de slavernij. Vanaf dat jaar bevond Leon Herckenrath (1800-1861), de derde zoon van een gegoede familie uit Huize Geerbron te Monster in het Westland zich daar, omdat hij "... de ruimte kreeg om nieuwe horizonten te gaan verkennen in Amerika, het land van mogelijkheden en rijkdom." Hij ging de handel in.

Het bijzondere ligt eveneens in de beschrijving van het ontstaan van San Francisco aan de Westkust, vanaf het jaar 1849 toen pionier James de Fremery (1826 - 1899) met drie metgezellen daar voet aan wal zette. San Francisco ontwikkelde zich na de chaotische Goldrush en na een wetteloze periode tot een rijke en welvarende stad. Zij zetten een handelsfirma op.

In het eerste deel gaat het over Charleston en Leon. Nederland was de verarmde Republiek der Zeven Provinciën, "...de dagen van de VOC waren voorbij. De Franse overheersing ook." Gegoede burgers spraken Frans. Leon koos Charleston, omdat iedereen daar Frans sprak. Hij schrok bij aankomst van de hoeveelheid zwarte mensen, die bijna allemaal tot slaaf gemaakt waren.

Hij huurde een kamer bij James Magnan, koopman en plantagebezitter, waar Josephine (30 jaar) leefde met haar dochttertje

Juliette. Ze waren eigendom van James Magnan en Juliette was zijn dochter. Zo maakten eigenaren nieuwe slaven. *“In 1818 was Charleston de enige stad in de Verenigde Staten, waar de economie zo goed als helemaal dreef op slavenarbeid.”*

Schokkend is het om te lezen over de uiterst wrede wereld, waarin zwarte mensen geen enkel recht hadden, niet als mensen werden gezien. Ze werden op grote schaal en naar willekeur uitgebuit, gebruikt, vernederd, gekweld, gepijnigd, doodgeslagen, gelyncht, verkocht, verhandeld, gescheiden van hun familie, opgejaagd, slecht gehuisvest, gestraft; hun eigenaren konden met ze doen wat ze wilden.

Leon kreeg gele koorts, een gevreesde ziekte. Hij werd verzorgd door Juliette, het 9-jarige dochtertje van James Magnan en Josephine. Hij overleefde dankzij haar en ging terug naar Monster om verder te herstellen. Toch keerde hij terug naar Charleston, waar hij Juliette vrijkocht voor een exorbitant hoog bedrag en haar vrijliet. In 1823 toen hij 23 en zij 15 jaar was, trouwden ze in de Katholieke kerk. Het was levensgevaarlijk voor het paar om in het openbaar te verschijnen; naar buiten toe bleef Leon vrijgezel. Hun huis stond naast de twee aller-akeligste gebouwen in Charleston, de stadsgevangenis en strafinrichting the Work House, beide helse instituten van extreme wreedheid tegenover zwarte mensen.

In haar ‘Aan de Lezer’ achterin dit boek zegt Annejet van der Zijl: *“...dat ik me als schrijver het liefst verdiep in een wereld en een onderwerp waarvan ik het gevoel heb dat ik ze nog niet begrijp. Dat gold ook voor de op slavernij gebaseerde samenleving, die centraal stond in de levens van Leon en Juliette. Zij noemt haar boek “Een lief verhaal in wrede tijden.”*

In 1824 kreeg Juliette haar eerste kind, Virginie. In Charleston werd de situatie voor zwarte mensen door de Turner-opstand (slaafgemaakten die in opstand kwamen tegen witte slavenhandelaren en -eigenaren) gevaarlijk. Virginie werd naar Monster gestuurd, waar haar grootmoeder haar met open armen ontving. Ook de andere vier kinderen werden uit Charleston gesmokkeld en met een schip naar Nederland vervoerd. Juliette vertrok in 1834 naar Monster, waar ze een vrolijke societydame werd en zeer geliefd was bij de familie Herckenrath. De familie had geen enkele moeite met het feit dat de vrouw en kinderen van Leon gekleurd waren. Het echtpaar kreeg vijftien kinderen waarvan er negen hun jeugd overleefden.

Deel 2 gaat over James de Fremery, vriend van de Herckenraths, die in Monster viel voor Virginie, de oudste dochter van Leon en Juliette. Hij had haar mee willen nemen naar San Francisco, maar daar was het te gevaarlijk voor een vrouw. Het was een harde mannenwereld. James de Fremery was lid van een burgerwacht om escalatie van criminaliteit en geweld tegen te gaan. Zeven jaar later kon hij Virginie over laten komen, omdat de onrust en onveiligheid grotendeels verdwenen waren en James met zijn handelsmaatschappijen in wijnen, jenever, grond, onroerend goed en (later) spoorwegen op weg was een puissant rijk en belangrijk burger van de stad te worden. Zij maakten een tijd mee van nieuwe ontwikkelingen, zoals stoomschepen in plaats van zeilschepen, aanleg van spoorwegen, auto's, elektrisch licht, gas, transcontinentale telegraaf. Ze trouwden in 1853. En kregen vijf kinderen, waarvan er twee volwassen zijn geworden.

In 1861 brak de Burgeroorlog uit. De slavernij werd afgeschaft, waartegen het Zuiden zich verzette. Er vielen in totaal 700.000 doden. De samenleving in Charleston was volledig ontwricht en de stad grotendeels verwoest. Er zwierven 400.000 tot slaafgemaakte mensen rond, die geen werk hadden; de plantages verwilderden. Sommigen vertrokken naar het verre noorden. Er waren ziektes als cholera en buiktyphus. Ook de natuur hield huis in Charleston: in 1875 een enorme stadsbrand, in 1885 een cycloon en in 1893 een aardbeving. Leon was al sinds 1849 terug in Monster.

San Francisco bloeide door en het kapitaal van James groeide, vooral toen hij een bank begon. Hij werd een gezien ‘citizen’. Virginie deed aan liefdadigheidswerk. James was de eigenaar van een groot landhuis met een park dat later naar hem vernoemd is. Hij maakte als bankeigenaar deel uit van het reddingsplan na de Beurscrash van 1893.

Annejet van de Zijl noemt het boek een *Trans-Atlantische familiechroniek*. De geschiedenissen van de steden en die van Leon en James zijn fenomenaal. De levensbeschrijvingen van de vele nazaten (Fortuna's kinderen) en het voortdurend bladeren naar de stambomen zijn niet bevorderlijk voor de leeslust.

Uitgeverij Hollands Diep, 2021

Pagina's 288 (incl. zwart-wit illustraties, kleurkatern, noten, fotoverantwoording, bibliografie,

kaarten op de schutbladen en stambomen)

ISBN 978 9048 862 412

Recensie door Hannah Kuipers, januari 2022

